

Svoboda tiska za Tino in Janija

Kje so meje svobode tiska, ne določajo najbolj razvpiti spori ob zgodbah o **Branku Grimsu**, **Janezu Janši**, **Francu Rodetu** ali **Mojci Pašek Šetinc**. Meje se skrivajo ob zgodbah, o katerih se ne piše in ne govori veliko, ker je prenevarno.

Na to opozarjam v članku, ki ga je objavil [Slovenski čas](#), ki izhaja kot mesečna priloga katoliškega tednika Družina.

Članek je nastal kot del dejavnosti Zavoda za svobodo izražanja, ki izdaja spletni portal, ki ga bereta. Namen zavoda je širjenje prostora svobode izražanja in vrednot odprte tolerantne skupnosti in nasprotovanje omejevanju obveščanja javnosti ali dostopa do podatkov, ko ni tehtnih razlogov za prikrivanje.

Po dogovoru z uredništvom Slovenskega časa je članek, ki ga lahko že nekaj tednov preberete na njihovi spletni strani, dostopen je [na povezavi](#) ali v tiskani izdaji Slovenskega časa, zdaj mogoče prebrati tudi na tem portalu:

Svoboda tiska za Tino in Janija

V Sloveniji je na sodiščih vrsta sporov, ki dokazujejo, da živimo v državi, v kateri je tisk hudo svoboden. **Branko Grims** je tožil Mladino, ker so ga z družino in otroki vred naslikali kot nacističnega zločinca **Josepha Goebbelsa**. Goebbels je po porazu Nemčije v drugi svetovni vojni pobil vso svojo družino, tudi otroke. **Janez Janša** toži Delo zaradi zgodbe na naslovnici, da denar iz Patrie ni končal pri njem osebno, ampak na računu stranke, ki jo vodi. **Franc Rode** je tožil Delo zaradi naslovnice, na kateri so ga naslikali skupaj s **Petrom Stelzerjem**. Sporočilo zgodbe je bilo, da je Rode bržčas oče in da mora na testiranje.

Svoboda kritizirati opozicijo

Zgodba o podkupnini najpomembnejšemu politiku desnice in stranki, ki jo vodi, je bila izmišljotina. Novinarjev, urednikov ali založnika ni zelo zmotilo. Tudi zgodba o očetovstvu Rodeta je bila izmišljotina. Le da je v tistem primeru prišlo do reakcije. Zamenjana je bila odgovorna urednica **Romana Dobnikar Šeruga**. Odstopila je dva tedna po tem, ko se je pokazalo, da Rode ni oče. Ni bilo povsem prostovoljno, se zdi. To je bil čas, ko je državi vladala desnica: druga vlada Janeza Janše.

To pokaže dodatno dimenzijo: mediji so zelo svobodni, ko kritizirajo opozicijo. Ko gre za vladajoče, so njihovi lastniki bolj občutljivi.

Ali če to seštejemo: veliki časopisi, ki so vsi pod nadzorom leve, so izjemno svobodni pri kritiki desnice, še posebej, ko je ta v opoziciji in nič ne more. Trenutno, denimo.

Da bi enaka široka svoboda veljala za pomembne dnevnike, ki so pod vplivom desnice, ni mogoče reči. Takšnih časopisov v državi ni.

Ta položaj ni nov. **Danilo Slivnik** je v knjigi Potnikovo poročilo značilnost časopisa Delo leta 1996 opisal tako: »Delo ni le ostro obračunavalo z Janševo SDS, ampak je v zadnjih letih najbolj dogmatsko, kar se da, napadalo denacionalizacijo, branilo 'reformistično' šolstvo, anatemiziralo Cerkev in nadškofa Rodeta ...«

Med svobodo propagande in obveščanja

Drugi veliki dnevnik, ki še izhaja v Ljubljani, Dnevnik, ves čas velja za še bolj levega od Dela. Neuravnoteženost ni popolna. Tudi desnica ima nekaj manjših medijev. A so v primerjavi s tistimi, ki jih obvladuje levica, palčki. Veliko nesorazmerje občasno poskušajo zapolniti desni politiki kar sami. Posledica so spet sodni spori. Enega takšnih sta novinarka RTVS **Eugenija Carl** in urednica **Mojca Pašek Šetinc** sprožili proti **Janezu Janši**, ker ju je zaradi načina poročanja v osrednjem televizijskem terminu na spletnih omrežjih ozmerjal za ostareli medijski prostitutki.

Tudi ta spor je o mejah svobode govora in tiska. Pri v začetku omenjenih primerih, ko gre za Mladinamit ali **Dejana Karbo**, je bila dilema, do kod sme tisk, pri Janezu Janši pa, do kod sme politik na spletnih omrežjih. Gotovo bi bilo za Janšo bolje, če bi polemiko o ravnanju novinarjev javne televizije sprožil velik in vpliven časopis. In bi bile tožbe proti novinarjem in mediju. A teh nima. Vsaj ne res velikih.

Dejansko opisani primeri s svobodo tiska nimajo skoraj nič. Le s svobodo politične propagande. Kje so meje svobode tiska, pa določajo primeri, o katerih se ne piše in ne govori, ker je prenevarno.

Eden teh je zgodba o dodatkih, ki so si jih dalj časa izplačevali ugledni slovenski profesorji. Pozoren sem postal, ko mi je **Anuška Delić** lani omenila, da so jo zaradi sodelovanja pri pisanju te zgodbe skoraj odpustili.

Ko novinarji delajo v dobro skupnosti

Najprej sem pomislil, da si izmišlja. Ni veljala za novinarko, ki bi se morala bati. Naredila je kar nekaj zanimivih in odmevnih zgodb, povrhu pa sodi nazorsko bolj na levo, kjer je manj tveganja. A opazil sem stisko v očeh. Ni si izmišljala. Pozneje je nisem veliko videl, ker je bila noseča in je rodila.

A letos sem se tistega pogleda spomnil, ko sem bral sporočilo **Tine Kristan**, ki je na facebooku zapisala, da je pospravila mizo na Delu, ker je po skoraj desetletju dela za časopis zadnjih sedem mesecev prejela po 500 evrov bruto plačila mesečno, in to tudi tisti mesec, ko je dobila nagrado društva novinarjev za izjemno delo v letu 2016. Za zgodbo o omenjenih dodatkih profesorjem.

Zakaj je ta primer vreden pozornosti ob dilemah svobode tiska? Zato, ker ni šlo za politično manipulacijo ali izmišljotino. Novinarji so pisali o zlorabi, ki se je res dogajala. Delali so v dobro skupnosti in ne le te ali one politične skupine.

Ugledni profesorji so si delili denar, ki si ga ne bi smeli. Zaradi škandala je morala odstopiti ministrica **Stanka Setnikar Cankar**, za katero so podatki, ki jih je objavila KPK, pokazali, da je v desetletju prejela pol milijona evrov dodatkov. Ni mogoče izključiti, da je bila zgodba razlog tudi za odstop finančnega ministra **Dušana Mramorja**. Med tistimi, ki jih je začela preiskovati policija, se je lani ob Mramorju znašla še **Metka Tekavčič**.

Prizadeti so bili ugledni posamezniki, ki so politično pomembni za levico. Levica pa preko Kolektorja **Stojana Petriča** lastniško obvladuje Delo. Posledica, če preveč brskaš, je lahko, da te odpustijo ali ti ne plačajo niti za najnižjo socialno pomoč. Kot se je zgodilo Tini Kristan. In Tine nihče ne ščiti, kot so številni novinarji nekoč Dejana Karbo. Pri Tini se svoboda tiska konča.

Pa ni edini primer. Je tudi tak, ko je sodnik kot kazen določil celo zapor. Na pogojno zaporno kazen je bil obsojen fotoreporter **Jani Božič**, ker je fotografiral premierko **Alenko**

Bratušek. Božič ni delal za velike leve medije. S posnetkom tudi ni trdil, da je Bratuškova mati nezakonskega otroka ali da je iz polmilijardne sanacije Probanke in Factor banke padel delež na njen osebni ali strankin račun. Ali iz prodaje Mercatorja Agrokorju.

Velja isti zakon za novinarja in za sodnika?

V času uradnega fototermina je kandidatka za premierko le slikal, ko je v dvorani parlamenta pogledala sporočilo na mobilnem telefonu, in videlo se je, da je na telefonu čestitka **Petra Kraljiča**. Poslovneža, ki bi lahko bil na njenem mestu. Božiča so sodniki obsodili, ker je naredil posnetek javne osebe na javnem kraju, na katerega je bil povabljen, da jo posname. Povrhu ga je obsodilo še častno razsodišče društva novinarjev, češ da je bilo to njegovo fotoreportersko delo neetično, ker ni varoval zasebnosti Bratuškove.

Ko je v Mariboru sodnik predvajal posnetke prisluškovanj pogovorom **Franca Kanglerja** s številnimi posamezniki v mestu, ki niso imeli zveze s sodnim postopkom, ti posnetki pa so bili neznansko hujši poseg v zasebnost ljudi, tudi novinarjev, isto društvo ni protestiralo. Sodnika v Mariboru nihče ni preganjal in ni bil obsojen na pogojno ali pravo zaporno kazen zaradi grobega posega v zasebnost številnih ljudi.

Tina in Jani sta razlog za skrb, kakšna je svobodo govora in tiska v tej državi.

Skrbeti pa bi nas moralo celo za več: za temeljno pravno varnost in enakost ljudi pred zakonom.

Ker ju, kot dokazujeta ta primera, ni.